

Mugatik hurbil

Inaxio Mujika Iraola

Gara, 2004-10-05: 53

Gogoan dut aurreneko aldiz Martinekin hitz-aspertu bat egiteko aukera izan nuen eguna.

Ez da izan, ez, oso ohitura hedatua gure artean, eta oraindik ere badirudi ez dela behar bezala txertatua euskal letren errepublika txiki eta lepo-ardatzik gabeko honetan. Beste herri batzuetan idazle-belaunaldi bat baino gehiago aritu izan da aldi berean idazten: zenbaitetan iritziak eta ideia estetikoak elkar trukatzeko eta osatzeko, eta besteetan, zergatik esan ez, elkar larrutzeko eta ukatzeko xedez. Bizitzan bezala, literaturan ere, idazle gazteen helburua aita hiltzea izan ohi da maiz. Eta horretarako, harako txiste zahar hartan esaten zen bezala, gauza bat bakarra da beharrezko: aita bizirik egotea.

Eta aita bizirik zegoen; eta sarri, hainbat seme-alaba baino aurrerago zebilela esango nuke. Zaila zen aitaren kontra aritzea, aita bera gazteago, eta gazteak berak baino aurrerazaleago erakusten zuenean bere burua.

Hori dena neukan buruan, orain hamasei bat urte, "Itsasoa ur-bazter luzea da" kontakizunetik hartutako Martinen aipamen bat nire lehen liburuan sartu nuelarik, eta liburua bidaltzea erabaki nuenean. Gutun bat jaso nuen Martinena, samurra eta animoz bete, eta egunkari baterako aldizkako lanak egiten ari nintzenez, Martini elkarrizketa bat egitea bururatu zitzaidan. Horregatik diot gogoan dudala Martin aurrez aurre ezagutu nuen eguna.

Haren etxean sartu orduko aurren-aurreneko gauza balkoira aterarazi ninduen. Hendaia ageri da handik. Eta iruditu zitzaidan, bere bizitzan eta bere literaturan ezaugarri nagusia izan dena erakusten ari zitzaidala aurren-aurrenik.

Muga.

Muga batzuk pasatu izan ditu, izan ere, Martinek. Ez berak hala nahita, beharbada, baina tira, Euskal Herrira bizitzera etorri eta minik handiena sortzen zion muga hori begibistan zuela aukeratu zuen etxea. Txingudiko badiari begiratu eta han mugarik ez dela, alegiazkoa dela, ohetik jaiki eta aurreneko gauza baieztatu beharko balu bezala egunero. Muga da, gainera, bere ipuin askotako gaia. Baina ez muga, gauza teorikotzat hartua; muga horiek zeharkatzen dituzten pertsonak baizik. Izan muga horiek politikoak, izan pertsonen artekoak, edo adinarenak, "Mantal urdina" ipuin-bilduma zoragarri hartan bezala.

Idaztea zuela ikasteko biderik hoberena, hala esan zidan Martinek orain hamasei bat urte egin genuen hitz aspertu hartan. "Zerbait ikasi, zerbait ulertu nahi badut –esan zidan–, idatzi egin beharra daukat horri buruz!". Eta hori egin du etengabe, etorkin sentitu denean, etorkin sentsazioa gainditzeko. Bertakotzeko. Gauza asko ziren ulertzen ez zituenak, nonbait, gauza asko idatzi baitu. Berari gertatu zaionaz eta besteei gertatzen zaionaz. Gizon-emakumeoi gertatzen zaigunaz, azken finean.

Bateon batek esan zuen idazlea jainko frustratu bat dela. Gauzak gaizki ikusten dituela eta hurbildu egiten dela, konponbidea aurkituko dion esperantzan edo. Martin hurbildu egiten zen, bai, eskuak erretzeraino hurbildu ere, ulertu nahi zituen horiekin bat egiteraino gehienetan, baita hizkuntzan ere. Venezuelan, hango erdaraz. Euskal Herrian, euskaraz gehien bat eta baita hemengo gaztelaniaz ere.

Gehien miretsi izan diodan gauza hori izan da. Deskribatzen zituen pertsonaietara hurbiltzeko erakusten zuen gaitasuna. Martinen begirada miresten dut. Begiradaren samurra, belaxka izan gabe. Samur izaten dakiten begirada guztiek bezala, barruan ozpina ere gordetzen duena. Xehetasun xume bati, keinu bati, edo esaldi bati zukua ateratzen zekien.

Jakin-minak eta pertsonaienganako maitasunak eraman zuen Martin idatzi zuena idaztera. Bere pertsonaiak maite zituen eta antzeman egiten zaio. Baita kazetari lana egin zuenean ere (bide batez esanda, ipuinetik oso gertu dauden erreportajeak utzi dizkigu). Badirudi nahitaezkoa zuela pertsonaiarengana hurbiltzea, maitatzea, ulertzea. Konplizitatea behar zuen.

Mugatik hurbil bizitzea erabaki zuen mugak oro gainditzeko daudela pentsatu nahi zuen Martin Ugalde idazleak. Eta etxeko leihotik ikusten diren mugak muga ez badira, gizakion barruko mugak eta elkarren artekoak baino ez dira geratzen. Horiek bai zailak gainditzen, Martin bezala maitasunez ulertu nahiz hurbildu ezean.